

függő, de egymástól elválasztható két részből: árujegyből és zálogjegyből áll. A közraktári jegy vagy bármely részének átruházása forgatás útján történik; a szerzők részletesen foglalkoznak az átruházással kapcsolatos tranzakciókkal, az ide vonatkozó szabályokkal. Megtudjuk, hogy óvás akkor jöhet szóba, ha a zálogjegyen feltüntetett kölcsönt a lejáratkor nem fizetik ki a zálogjegy birtokosának s ezt az első zálogjegyforgató elismerő nyilatkozattal vagy közjegyzői okirattal megállapíttatja.

A közraktári szerződés alapján elhelyezett áru értékesítésére akkor kerülhet sor, ha az árut a szerződés lejáta után nem váltják ki, vagy az árut a megromlás veszélye fenyegeti. Az értékesítés a letevő előzetes felszólítása után történhet. A tőzsdén forgalmazott árut elsősorban a Budapesti Árutőzsdén kell értékesíteni. Árverés útján való értékesítésre akkor kerülhet sor, ha a tőzsdei szabályok ezt kizárják (pl. egyedi árunál), vagy hét egymást követő tőzsdei napon nem sikerült az értékesítés. Az árverés előkészítéséről, lefolytatásáról, a visszakereseti jog érvényesítéséről éppúgy tájékozódhatunk a kézikönyvből, mint a törvénynek a végrehajtásra, csődeljárásra és felszámolása vonatkozó rendelkezéseiről.

A közraktári törvény a közraktári jegyet a szerződés alapján letétbe vett árurol kiállított rendeletre szóló értékpapírnak minősíti, mely az áru átvételének elismerését és kiszolgáltatására való kötelezettségét bizonyítja. Számviteli elszámolása keretében megismerjük a forgóeszközök közé sorolt közraktári jegy elszámolási tennivalóit a számviteli törvény elveinek és értékelési eljárásának megfelelően.

A példák tartalmazzák a gazdasági események főkönyvi számlákra való könyvelésének a menetét. Az áru értékének megállapításáról a közraktári törvény 16. § (5) bekezdése rendelkezik. E szerint az áru értékében a közraktárnak és a letevőnek meg kell állapodnia; az áru értékét szakértő is megállapíthatja. Az így kialakított érték a kártérítési igény és (kiszolgáltatáskor) az általános forgalmiadó-fizetési kötelezettség alapja. Végül a közraktári jegy forgatásával kapcsolatos főkönyvi könyvelési tételeket és a forgatás során felmerülő problémák megoldásait találjuk a kézikönyvben a gazdasági események magyarázata kíséretében.

Egyébként a szerzők a közraktározásról szóló törvény valamennyi §-ához részletes magyaráza-

tokat fűznek, s választ adnak a gyakorlati alkalmazás során felmerülő kérdésekre. A közraktározás iránti érdeklődés egyre fokozódik, aminek legfőbb oka a gazdaságban mutakozó forráshiány; a gazdálkodók pedig keresik forrásaik bővítési lehetőségeit. A közraktározás megoldja az átmeneti hitelhiányt és a hitelezőknek is megfelelő biztosítékot nyújt. Így a közraktározás a piacgazdaságban egyre nagyobb szerephez jut; ezért a közraktározás intézményének működését a gazdasági élet szereplőinek minél szélesebb körben alaposan meg kell ismerniük. A kézikönyv ehhez nyújt számukra sokoldalú segítséget.

R. I.

Két könyv a BANKÜZLET 2000 sorozatból

(A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó új sorozatának szerkesztője: GELLÉRT Andor)

A banküzletekre vonatkozó ismeretanyagra egyre nagyobb igény mutatkozik, hiszen a pénzügyi szektorban hazánkban mintegy hatvanezren dolgoznak. Az elmúlt időszakban alapvetően megváltoztak a banküzletek jogi feltételei, adózási kötelezettségei. Szükséges tehát, hogy a mindezekkel foglalkozó szabályok, szokások minél szélesebb körben ismertek legyenek. A sorozat könyveit gyakorlati szakemberek írják úgy, hogy egy-egy témakört részletesen átfogva minden szükséges információt megadnak; munkájukat szemléltető ábrákkal egészítik ki a könnyebb megértés érdekében. A szerkesztő és a kiadó közös célja, hogy ezek a kiadványok a gyakorlatban fontos segédeszközzé, sokszor forgatott kézikönyvekké váljanak. A következőkben a sorozat eddig megjelent első két kötetét ismertetjük.

Füleki Géza

Okmányok a külkereskedelemben, a fizetések banki lebonyolítása

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó,
Budapest, 1996. 230 p.

A könyv első részében a szerző rámutat arra, hogy a külkereskedőt fokozottan fenyegeti az ár-, áru-, kereskedelmi, fuvarozási és partnerkockázaton kívül az árfolyam- és a politikai felelősségi kockázat is. Ezért a külkereskedőnek több bi-

zonylatra, okmányra van szüksége mint a bel-földön működő kereskedőnek, hogy teljesítését igazolja, érdekeit messzemenően megvédje. Felhívja a figyelmet a precízen megfogalmazott adásvételi szerződés fontosságára, a piaci szokások szerepére és betartására, az eladó és a vevő kötelezettségeire. Megismertet a tartalmuk és jogi hátterük szerint csoportosított okmányokkal, értékpapírokkal, köztük a hatósági, biztosítási és árutovábbítási okmányokkal. Ez utóbbiak közt a vasúti, közúti és légi fuvarozás, a belvízi hajózás és tengeri fuvarozás, a raktározás és szállítmányozás igazolásként elfogadható okmányai szerepelnek. Az összeállításból a pénzügyi okmányok közt a pénzügyi műveletek során leggyakrabban kibocsátásra kerülő okmányokat (átutalások, devizaeladás és -vétel, okmányos és import inkasszó, akkreditív-igénybevétel, letéti jegy, faktormegállapodás, bankári intézkedés, bank- és büroinformáció) ismerjük meg.

A könyv második része – a bankoknak a külkereskedelmi ügyletekbe való bekapcsolódásának ismertetése után – a bankok okmányvizsgálatáról, a bankári szolgáltatásokról, a fizetési eszközökhöz és fizetési módhoz szükséges nyomtatványokról szól. Megismerjük itt – többek közt – az okmányos inkasszóra vonatkozó tudnivalókat, az akkreditívügylet szereplőit, a legfontosabb feltételeket, a hiányos okmányok miatt keletkező károkat (az akkreditív ügyletek csapdáit, a hitelességvizsgálat fontosságát az akkreditív- és bankgarancia-hamisítványok miatti veszteségek megelőzésére).

A továbbiakban szó van a könyvben a bankkezesség és a bankgarancia okmányairól, a velük kapcsolatos kötelezettségvállalásról, a garancia feltételek kialakításának szempontjairól, a külkereskedelemben alkalmazott garanciafajtákról és az egyéb különleges garanciákról. Végül pedig a peres ügyekkel kapcsolatos bankgaranciákkal, valamint a bankgaranciához fűződő jutalékokkal és költségekkel ismertet meg a szerző.

A külkereskedelmi okmányokat és a fizetések banki lebonyolítását részletesen és teljeskörűen áttekintő összeállítás hasznos útmutatás a külkereskedelmi ügyletekben részt vevők számára. Ezen túlmenően haszonnal forgathatják mindazok, akik ebben a témakörben tanulmányokat folytatnak vagy tanfolyamokon vesznek részt. A könyvet ábrák és a tárgyalta okmányok mintái egészítik ki; a végén *A szakkifejezések magyarázatát és az Irodalomjegyzéket* találjuk.

Horváth D. Tamás

A magyar tőkepiac

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó,
Budapest, 1996. 144 p.

A sorozat második kötete közérthetően ismerteti a tőkepiac – és a részét alkotó tőzsde – működését, törvényszerűségeit, eligazodást nyújtva a szakembereken kívül az érdeklődők számára is ezen a nálunk még kevésbé ismert területen. A tőkepiac funkciói és résztvevői az elmúlt száz évben lényegében nem változtak, a működés módja, technológiája azonban sokat fejlődött az idők során. A tőkepiacon intézményi befektetők értékpapírokat vásárolnak, az állam, az önkormányzatok és részvénytársaságok értékpapírokat bocsátanak ki, a magánbefektetők pedig megtakarításaikat fektetik be. Az alapvető cél a tőke biztosítása, de ez nem kis kockázattal is jár.

A tőzsdei árfolyamok a reálgazdaság változásaival együtt módosulnak, ezért az árfolyamindexeket az egyik legfontosabb gazdasági jelzőszámoknak tartják. Általában az ipari termelés indexét és a globális tőzsdeindex együttmozgását vizsgálják; a kettőnek egyirányú mozgása hazánkban is megfigyelhető volt az elmúlt öt évben.

Megállapítható, hogy a magyar gazdaság dinamizmusát már évek óta a közvetlen külföldi befektetések biztosítják. Amennyiben a befektetők számára nem megfelelő gazdaságpolitika folyik Magyarországon, akkor bizonyára elfordulnak tőlünk a kedvezőbb befektetések felé. A tőkepiacon játszódik le a kockázat és a hozam közti átváltás; a magyar tőkepiacon is tapasztalható az értékpapírok eltérő hozama és kockázata. Az átmeneti gazdaságban elég magas a kockázat, s ennek következtében a hozamok is ingadoznak. A tényleges reálhozam meghatározásánál valamennyi költség- és hozamelemet számításba kell venni!

A továbbiakban az értékpapírok típusait ismerjük meg a könyvből, köztük a kötvényeket és a magyar értékpapírpiac 1992 óta megjelenő kárpótlási és befektetési jegyeket, valamint a részvényeket.

A könyv legterjedelmesebb (4.) fejezete a Budapesti Értéktőzsde működésével, testületeivel, forgalmával foglalkozik; tevékenysége az állampapírok, a részvények és a határidős ügyletek szek-